

LATVIEŠU VALODĀ**KODS**

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba burtnīca (1. un 2. daļa)**Iepazīsties ar norādījumiem!**

Darba burtnīcā ir iekļauti 1. un 2. daļas uzdevumi.

3. daļas uzdevums ir uz atsevišķas darba lapas.

Darba burtnīcā un darba lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	2	24	100 min
2. daļa	7	30	
3. daļa	1	34	120 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Eksāmena 3. daļas darba lapu saņemsi pēc starpbrīža.

Eksāmenā izmantotie teksti adaptēti atbilstoši eksāmena uzdevumu mērķim.

1. un 2. daļa

Uzdevumus veic darba burtnīcā!

3. daļa

Pārspriedums jāraksta par vienu no piedāvātajiem tematiem. Apjoms – 350–400 vārdu.

Darba lapas 1. lappusē apvelc izvēlētajā temata numuru!

Argumentācijai izmanto kultūras vai literatūras faktus!

Ja darbā izmanto citātu, norādi arī tā autoru!

Raksti salasāmi!

1. DAĻA

1. uzdevums (8 punkti).

Veido iederīgas vārdu formas no piedāvātajiem vārdiem vai izvēlies kādu no piedāvātajiem!

Vija Artmane, viena no izcilākajām 20. gadsimta latviešu teātra un kino aktrisēm, tiek (0) <u>dēvēta</u> par latviešu teātra leģendu, par Teātra karalieni, tomēr par aktrisi viņa kļuvusi nejauši, jo to ierosinājuši klasesbiedri.	0) dēvēt
Savās atmiņās aktrise (1) _____ un stāsta: „Es pret klasesbiedru ierosinājumu mācīties par aktrisi izturējos diezgan vēsi, bet manī bija pietiekami daudz jaunības spīta, tālab nolēmu izmēģināt spēkus.”	1) atcerēties
Jau studiju pirmajos gados atklājas, ka Vija nav ne pārāk lepna, ne noslēgta, viņai vienkārši nepatīk (2) _____ bez vajadzības iepazīties un runāt.	2) tāpat / tā pat
Vija neko negrib darīt pavisam, viņa vienmēr vēlas strādāt iespējami (3) _____ un bieži vien vairās prasīt padomu.	3) patstāvīgi/pastāvīgi
Vērtējot Dailes teātra otrās studijas kursantus, drāmas teorijas pasniedzējs Valts Grēviņš atzīst, ka spēcīgs talants un dzīva ekspresija piemīt arī (4) _____, taču viņš bieži mēdz „šaut pāri strīpai”.	4) Valentīns Skulme
Skatuves pedagoģe Felicita Ertnere jaunajām aktrisēm atgādina: „Kā jūs, dāmas, (5) _____? Garajos tērpos jāslīd izlīdzinātā solī, jāpeld pa skatuvi tik cēli kā gulbjiem pa gludu ūdens virsu.”	5) staigāt
Slaidā meitene ar gludi, gludi galvai (6) _____ matiem un nelielo pīnes mezglu pakausī bija kā no senām gravīrām izkāpusi būtne.	6) pieglaust
Vijas Artmanes talants ziedējis kā krāšņs, auglīgs koks, kurā brieduši vērtīgi augļi, teātra repertuāra sarakstā ierakstīts vairāk (7) _____ piecdesmit teātra lomām, un kur tad vēl lielais kino lomām klāsts!	7) kā/nekā
Konkurence teātrī vienmēr bijusi milzīga, bet, ja esat nolēmuši būt teātrī, tad (8) _____ – vieglas dzīves nebūs nekad!	8) zināt

Aizpilda
vērtētājs:

Vērtētāja

kods:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

Kopā par
1. uzd.:

(Pēc A. Vecsīles sast. grāmatas „Vija Artmane”)

2. uzdevums (16 punkti).**Izlasi teikumus! Liec trūkstošās pieturzīmes!**

1. Mihails Kublinskis Alfreda Amtmaņa-Briedīša prēmijas laureāts pazīstams ar savu inscenējumu vizuālo formu, kurā krāsu tonalitāte saskaņota līdz absolūtam, ar perfekto mūzikas izvēli un ekscentrikas elementiem aktieru tēlojumā.
2. Režisoru galvenokārt saista dažādas bezkompromisu personības brīvdomātāji, izaicinātāji, ideālisti.
3. Mihails Kublinskis iestudējis vācu dramaturga R. Heinersdorfa komēdiju „Mīli manu sievu!”, kas skatītājiem sagādā patīkamu izklaidi atbrīvojot vismaz uz brīdi no ikdienas domām par sadzīves problēmām un politiku.
4. Es kā režisors Mihails Kublinskis atzīmē lugas varoņus ne tikai cenšos saprast, bet viņu rīcību arī akceptēju, kaut arī iekšēji esmu pret to.
5. M. Kublinskis vienmēr gribējis būt viņš pats, tas viņam ir vai nu no Dieva vai no Smilģa* vai no abiem kopā.
6. Kad tapa viens no Mihaila Kublinska pirmajiem iestudējumiem – Maksa Friša „Dons Žuans jeb Mīlestība uz ģeometriju” –, režisors stāstīja cik neparasta var būt situācija kad divi izcili meistari uz skatuves nespēj izveidot dialogu.
7. Pēc izrādes noskatīšanās ikvienam kļūst skaidrs cilvēciskās atšķirības acīmredzot ir tik lielas, ka pat uz skatuves nav iespējams tām tikt pāri.
8. Tā starp citu bija brīnišķīga izrāde: kostīmi, scenogrāfija, brūnie toņi kā Rembranta gleznās.
9. Kad 1965. gadā Mihails Kublinskis gatavoja savu diplomdarbu – lietuviešu autora G. Kanoviča lugu „Lai viņš iet prom” –, tur bija Anta Klints, Velta Līne, Gunārs Cilinskis, Jānis Kubilis, Vaironis Jakāns vienreizīga aktieru plejāde.
10. Vēlāk aizkulisēs aktieri apgalvoja: „Mums bija interesanti. Tu tukši nerunāji, bet mēs jutām ka tu meklē kā to pateikt.”
11. Līdzās režisora izcilajai gaumei tā ir būtiska viņa likteņa iezīme – negaidīti atklāt gan zināmus, gan pavisam jaunus aktierus kā Mārci Maņjakovu vai Aināru Ančevski un viņu talanta šķautnes.
12. Vareno vecmeistaru Kārli Seبری tieši M. Kublinskis uz laiku laikiem iecēla kapteiņa Kihnu Jena godā lai gan režisoram tolaik vēl nebija trīsdesmit.
13. Pēc operas „Spēlēju, dancoju” M. Kublinska režijā bija vēl divi iestudējumi Siguldas opermūzikas svētkos – Ž. Bizē „Pērļu zvejnieks” un Dž. Pučīni „Toska”, kas runājot diriģenta Aleksandra Viļumaņa vārdiem bija visgrūtākā izrāde opermūzikas svētku vēsturē.
14. Mihailam Kublinskim bija izdevība noskatīties daudzas lieliskas izrādes, arī ārzemju viesizrādes piemēram Londonas teātra „Otello” ar Lorensu Olivjē titullomā.
15. Ar režisoru M. Kublinski mums bija lieliska saskaņa, sapratāmies no pusvārda saka izcilais latviešu teātra vecmeistars Jānis Kubilis.
16. Pats režisors atzinis, ka pēc dabas neesot ne pesimists ne optimists, bet veselīgs skeptiķis.

(Pēc L. Guļevskas)

*Eduards Smilģis (1886–1966) – izcils latviešu teātra režisors.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

13. _____

14. _____

15. _____

16. _____

Kopā par
2. uzd.:Kopā par
1. daļu:

2. DAĻA

Izlasi recenziju fragmentus par Dailes teātra izrādi „Izraidītie” un veic 1.–7. uzdevumu!

Silvija Radzobe, teātra kritiķe

Dailes teātrī piedzīvojusi pirmizrādi lietuviešu dramaturga Marjus Ivaškeviča luga *Izraidītie*. Un – izrāde ir lieliska. Tas ir it kā reālistisks stāsts par baltiešu emigrantiem, tā īstenībā ir filozofiska līdzība, kur tēli vienlīdz pārliecinoši funkcionē gan reālistiskā, gan metaforiskā līmenī.

Kamēr publika tikai nāk un meklē savas sēdvietas, grupa *Ryga* zālē raida ritmisku mūziku viskaļākajos decibelos, bet aktieri skatuves dibenplānā imitē bāra atmosfēru. Daži no viņiem pat uzlēkuši uz bāra letes, kura vienlaikus būs jaunās dzīves skates mēle. Mūzika neapšaubāmi ir agresīva, uzbrūkoša, bet arī iekšā ievilkoša, pat aizraujoša. Ja nebaidītos vulgarizēt, varētu teikt – kā pati sarežģītā, mutuļojošā mūsdienu dzīve, ko var salīdzināt ar katlu.

Par to, cik atšķirīgi dažādās kultūrvidēs – latviešu un lietuviešu – strādā viens un tas pats tēls, liecina izrādē vairākkārt atskanošā pavēle „Uz ceļiem!”, ar ko savu varu apkārtējiem demonstrē Laura Dzelzīša atveidotais Vandals. Mums tā ir vienkārša pazemojuma zīme, lietuviešiem kā katoļticīgai nācijai – divkārša, jo uz ceļiem metas Dieva priekšā baznīcā. Tāpat pavēles devējs sevi iecēlis Dieva vietā, veicot zaimošanas aktu.

Normunds Naumanis, teātra kritiķis

Dailes teātra izrādē *Izraidītie* ir primitīva teātra valoda, kurā dominē dažādas intensitātes nepamatota agresija un publikai uzbrūkoši muzikālie efekti, tas viss papildināts ar efektīgu ārējo formu. *Izraidītajos*, kā mēdz teikt, ir pārāk daudz trokšņa, lai nolasītu izrādes vēsti. Piemēram, Dailes teātrī – smags poproks, kas grupas *Ryga* izpildījumā skan jau pirms izrādes, kā ansamblis tas profesionālā ziņā „izpildās” gana spēcīgi, taču izrādes jēgas kontekstā elementāri grauj labticīgā skatītāja psihi. Turklāt nevaru saprast, kādēļ man izrāde brūk virsū, ko es kā skatītājs esmu nodarījis, lai ar mani sarunātos tik primitīvā teātra valodā, kas – būsim atklāti! – aizgūta no astoņdesmitajiem gadiem.

Izraidīto „pārcelšanā” uz Rīgu būtiski transformējušies izrādes kultūrkodi. Runa ir par divām vienas frāzes nozīmēm – latviešu publikai grūti saprast, kādēļ varonis Vandals (Lauris Dzelzītis) klieudz „Uz ceļiem!” (atšķirībā no katoliskās Lietuvas, kur „Uz ceļiem!” nozīmē Kristus priekšā mesties ceļos, bet konkrētās izrādes sakarā iegūst pazemojošu izteiksmi – meties manā priekšā uz ceļiem!). Latviešu skatītājam Dailē dzirdētā pavēle ir tukši vārdi.

Emigrācijas tēma ir vien veikla manipulācija ar skatītāju masām, jo visi alkst redzēt aktualitātes arī uz skatuves. Dailē vienkārši pietrūkst sava hita par emigrāciju – Dž. Dž. Džilindžers² tādu šovu „uzblieztu”, ka par maz neliktos! Piedāvāju tēmu – Viļa Lāciša³ sociāli aso anekdoti *Stroika ar skatu uz Londonu* (2010). Nu, paklau: „*Stroikā ar skatu uz Londonu* stāstītājs ir jauns vīrietis, kurš strādā celtniecībā. Lasītāju gaida pārsteigumi, krimināla intriga un nopietnās pārdomās balstīti ironiski un apbrīnojami sirsnīgi spriedumi par Latviju un Angliju, par latviešiem un imigrantiem.”⁴ Kādēļ gan ne *Izraidītie II*?

Deniss Hanovs, kulturologs

Šī izrāde ir rūpīgs lokalizācijas darbs – globāla darba imigrantu kultūra, balstīta nedrošībā un bailēs, sapņos un smagā fiziskā darbā, atstumtībā un asā vientulībā – visi šie komponenti tika dziļi emocionāli pavērti skatītājiem, kas gan palika tradicionāli vēsi un atturīgi, nereaģējot uz patiesiem aktiermeistarības šedevriem. Latvijas iedzīvotāju stāsti – darbs Īrijā, bet dzīve un atmiņas Latvijā – tika savienoti ar globālu kustību postpadomju pasaulē. Izrāde varbūt ir pat detektīvistāsts par puisi Benu, kurš, kā viņš pats domā, ticis izmests no savas dabiskās dzīves vides. Mēs taču ticam, ka ir kaut kur uz šīs pasaules mūsu dabiskā vide, kurai mēs piederam. Vai mēs varam arī nepiederēt? Varam, bet ļoti gribas tomēr kaut kur būt mājās – mēs, sabiedriskie dzīvnieki, meklējam savas alas, tumšas un siltas... un atrodam tās citu cilvēku domās, viņu spējā mūs saprast, pasargāt mūs no sevis. *Izraidītie* nav stāstījums par vulgaritātes iemiesojumu sporta biksēs – šis apģērbs kopš 90. gadu sākuma kļuva par popkultūras un jauniešu pilsētas svētdienu pastaigas tērpu. Mēs vairs nebaidāmies iekļūt telefona austiņu aizsargjoslā un nedzirdēt citus, bet tomēr tik ļoti **baidāmies palikt vieni, it sevišķi cilvēku pilnā bārā**. No daudzām vientulībām top iestudējums par sapņu sabrukšanu, par akūtām bailēm atrast ierastajā kaut ko šausminoši jaunu.

¹ Pirmizrāde Viļņā 2011. gada 22. novembrī, Rīgā 2014. gada 10. janvārī. Režisors Oskars Koršunovs.

² Dž. Dž. Džilindžers – Dailes teātra režisors.

³ Vilis Lācītis – latviešu rakstnieks, romāna „Stroika ar skatu uz Londonu” autors.

⁴ Fragments no grāmatas anotācijas.

1. uzdevums (6 punkti). Formulē katra recenzijas fragmenta galveno domu!

Silvija Radzobe

S. _____

P. _____

Normunds Naumanis

S. _____

P. _____

Deniss Hanovs

S. _____

P. _____

Kopā par
1. uzd.:

_____

2. uzdevums (4 punkti). Izlasi vārdnīcas šķirkli un veic uzdevumus!**recenzija -as, s.**

Kritisks (kā, parasti mākslas darba, zinātniska darba) vērtējums rakstveidā vai mutvārdos. Arī atsauksme. Attiecīgais kritikas un publicistikas žanrs.

Atzinīga recenzija. Kritiska recenzija. Recenzija par teātra izrādi. Publicēt recenziju.

Ar atzīmē, kādu vērtējumu par izrādi izsaka S. Radzobe!

Atzinīgu Kritisku

Izraksti teikumu vai tā daļu, kas apstiprina S. Radzobes vērtējumu! Tabulā norādīto valodas līdzekli pasvītrot!

Valodas līdzekļi	Piemērs, kas izsaka vērtējumu
Svešvārds/i	
Vienlīdzīgi teikuma locekļi	

2.1. _____

2.2. _____

Ar atzīmē, kādu vērtējumu par izrādi izsaka N. Naumanis!

Atzinīgu Kritisku

Izraksti teikumu vai tā daļu, kas apstiprina N. Naumaņa vērtējumu! Tabulā norādīto valodas līdzekli pasvītrot!

Valodas līdzekļi	Piemērs, kas izsaka vērtējumu
Vārdu savienojums pārnestā nozīmē	
Sarunvalodas vārds	

2.3. _____

2.4. _____

Kopā par
2. uzd.:
_____

3. uzdevums (3 punkti). Izskaidro N. Naumaņa recenzijā izcelto izteicienu! Novērtē, kādu attieksmi pret šo iestudējumu tas pauž!

uzblieztu, ka par maz neliktos! – _____

3.1. _____

3.2. _____

Attieksmes vērtējums – _____

P. _____

Kopā par
3. uzd.:
_____

4. uzdevums (2 punkti). Izskaidro D. Hanova recenzijā izcelto izteicienu „baidāmie palikt vieni, it sevišķi cilvēku pilnā bārā”!

_____

_____

4. _____

P. _____

Kopā par
4. uzd.: _____

5. uzdevums (3 punkti). Formulē recenzijās vērtētās izrādes tematu! Raksturo temata aktualitāti mūsdienu sabiedrībā!

Temats

_____

Aktualitāte

_____

_____

_____

5.1. _____

5.2. _____

P. _____

Kopā par
5. uzd.: _____

6. uzdevums (3 punkti). Uzraksti, kuram valodas funkcionālajam stilam atbilst S. Radzobes recenzija!

Valodas funkcionālais stils	Stila valodas raksturīgākās pazīmes
	<ul style="list-style-type: none"> • fakti, skaitļi, dati • termini (teātra) • daudz īpašvārdu • saīsinājumi • frazeoloģismi • emocionāli ekspresīva leksika • tēlainās izteiksmes līdzekļi

6.1. _____

Izmantojot piedāvāto informāciju, tabulā ieraksti tās divas pazīmes, kuras visspilgtāk pamanāmas S. Radzobes tekstā! Katrai pazīmei izraksti divus piemērus!

Pazīme	Piemēri
daudz īpašvārdu	<ul style="list-style-type: none"> • Marjus Ivaškevičs • Dailes teātris
	<ul style="list-style-type: none"> • •
	<ul style="list-style-type: none"> • •

6.2. _____

6.3. _____

Kopā par
6. uzd.: _____

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba lapa (3. daļa)

Apvelc izvēlētajā temata numuru!

1.   2.   3.

2015

3. daļa

**Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārspriedumu (350–400 vārdu)!
Argumentācijai izmanto kultūras vai literatūras faktus!**

1. *Mans kultūras apvārsnis.*
2. *Literatūra – manu vērtību pasaules veidotāja.*
3. *„Kas zina, ko grib – spēj, ko grib.” (Rainis)*

Uzmetums.

